

N:o 46.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 30 april 1897

— — — — Andra Kammaren — 30 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående det i statens tjänst använda papper m. m.

(Lagutskottets utlåtande n:o 19).

Till Konungen.

Uti sin till 1896 års Riksdag afgifna embetsberättelse förmälde sig justitieombudsmannen hafva vid granskningen af underdomstolarnes handlingar fästat särskild uppmärksamhet å beskaffenheten af det papper, som användes till domböcker och protokoll.

Det vore, anförde justitieombudsmannen, uppenbart, att all omsorg om arkivens vård vore nästan förspild, derest materialet för handlingarne vore sådant, att de ej äfven med bästa vård kunde under längre tid bevaras från förgångelse. Om äfven vid flertalet domstolar till sjelfva stommen för domböcker och protokoll användes godt papper, vore föga dermed vunnet, i anseende till bruket att, för lättnad och bekvämlighet vid arbetet, såsom bilagor använda af parterna ingifna handlingar, alldeles utan afseende å deras beskaffenhet, samt att å bilagor ofta af det sämsta papper låta afskrifva så viktiga handlingar som t. ex. köpebref och inteckningshandlingar.

I den mån justitieombudsmannen, med stöd af gällande lagbestämmelser om arkivens vård, ansett sig kunna ingripa, hade han sökt verka för en förbättring i dessa förhållanden, som helt visst innebure en stor fara för arkivens bestånd. Men utan särskilda lagstiftningsåtgärder kunde denna fara icke på verksamt sätt aflägsnas, och justitieombudsmannen hade därför ansett saken förtjent af mera allmän uppmärksamhet.

Uti sin till innevarande års Riksdag afgifna embetsberättelse har justitieombudsmannen återupptagit berörda fråga samt dervid hufvudsakligen anført följande:

Det vore en allmän erfarenhet såväl i utlandets som i våra egna arkiv, att, medan handlingar från föregående århundraden i allmänhet ännu i dag bibehölle såväl sitt utseende som sin hållbarhet, derest de icke blifvit utsatta för stark fukt eller skadats genom yttre åverkan, hade under detta århundrade inträdt en betydlig försämring i detta afseende. Om man särskildt fäste sig vid underdomstolarnes arkiv, gifve dessa i allmänhet en talande bild af denna fortgående försämring. De mest använda handlingarne, nemligen in-tecknings- och lagfartsprotokoll, befunne sig numera, ofta redan innan de hunne inbindas och medan de ännu förvarades sammanfogade i lösa ternor, i ett ganska otillfredsställande skick. Papperet bruste i ryggveckan, så att i synnerhet de yttre bladen af en tern ej sällan helt och hållet skildes från hvarandra. Äfven sedan handlingarna blifvit inbundna, visade det sig, att papperet icke egde erforderlig hållbarhet, om handlingarne ofta begagnades. Man behöfde dock icke stanna vid sådana allmänna iakttagelser, hvilka ju till en del skulle kunna förklaras af ovarsamhet vid handlingarnes begagnande, utan man kunde på en dubbel väg direkt bevisa verkligheten och omfattningen af den försämring, papperets beskaffenhet undergått. En närmare kännedom om de stoff, som nu användes för papperets tillverkning, och den bearbetning, de måste undergå, innan papperet blefve färdigt, samt icke minst en undersökning af det färdiga papperet, sådant det ginge i handeln, bekräftade nemligen det i arkiven erhållna intrycket.

Under sådana förhållanden hade man naturligtvis största skäl att be-fara, att en stor mängd handlingar, till hvilka sådant, mindre godt papper användts, icke skulle kunna i brukbart skick bevaras till en något aflägsnare framtid eller, med andra ord, att de stöd för enskildes rättigheter och de vittnesbörd om vår rättskipning och vårt folks lif i öfrigt, som i sådana handlingar låge bevarade, skulle i många fall för våra efterkommande gå förlorade. Det måste därför vara af stor vikt, att erforderliga åtgärder snart vidtoges, på det att den lucka i nyssnämnda hänseenden, som till följd af här påpekade förhållanden sannolikt torde i framtiden

uppstå, måtte — om icke fyllas — så åtminstone icke allt för mycket förstoras.

Behovvet af särskilda åtgärders vidtagande hade flerstädes i utlandet uppmärksamrats. Sålunda hade i Preussen och Danmark från statens sida gifvits bestämda föreskrifter angående de fordringar på styrka och varaktighet, som borde ställas på de skrifpapperssorter, hvilka skulle användas i statens tjenst.

År 1884 upprättades i Charlottenburg vid Berlin en anstalt för undersökning af papper och bläck, och i cirkulär den 8 januari 1885 anbefalde preussiska regeringen statsmyndigheterna att icke köpa annat papper än sådant, angående hvars kvalitet företeddes attest från undersökningsanstalten. Dessa bestämmelser ersattes den 5 juli 1886 af andra i samma syfte gifna föreskrifter, som i hufvudsak ännu äro gällande.

I Danmark utfärdades den 26 maj 1888 ett reglemente angående beskaffenheten af det i statens tjenst använda papper. Enligt detta skulle papperets kvalitet kontrolleras af statens tekniska undersökningsbyrå, som tillslöte hvarje paket med en etikett. Bruket af detta papper vore förbindande för statens embets- och tjenstemän i alla tjensteärenden med undantag beträffande handlingar, som hade endast tillfällig betydelse, och med någon begränsning i afseende på post-, jernvägs- och telegrafväsendet. Bestämmelser angående de bläcksorter och de stämpelfärger, som finge begagnas i statens tjenst, hade jemväl i Danmark tid efter annan meddelats.

Hos oss hade visserligen icke frågan om det i statens tjenst använda skrifpapperets beskaffenhet blifvit lemnad obeaktad, men de åtgärder, som vidtagits för att i detta afseende tillgodose fordringarna på ett starkt och varaktigt papper, syntes icke vara tillräckligt betryggande.

Enligt af Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 25 september 1885 erhållet bemyndigande hade statskontoret uppgjort kontrakt med Lessebo holag om leverans till visst pris af det för statens behof afsedda papper. Papperet skulle tillverkas för hand af uteslutande lump och med animalisk limning samt bestå af tre olika slag. Bland öfriga föreskrifter om papperets beskaffenhet borde nämnas, att papperet skulle vara försedt med viss vattenstämpel.

Äfven om de genom detta kontrakt betingade papperssorterna uppfylde alla anspråk, som nu ansåges böra ställas på papper, afsedt till handlingar, som skulle förvaras en längre tid, så innebure dock afslutandet af detta kontrakt och dess kungörande för vederbörande myndigheter endast en mycket ofullständig garanti för att det dermed åsyftade målet verkligen uppnåddes. Att döma af den beräkning öfver årliga behovet af

papper för statens räkning, som af statskontoret lades till grund för kontraktet med Lessebo bolag, afsågs icke, att häradshöfdingarne och ännu mindre rådstufvurätterna skulle komma att begagna det kontraherade papperet. Affattningen af kontraktet, deri bolaget förbundit sig att icke till andra än statsmyndigheter utlemna af det med statsstämpel försedda papperet, uteslöte icke häradshöfdingarne, men faktiskt torde af dem högst få begagna sig af rätten att köpa af detta papper.

Hos många af dem användes visserligen till sjelfva stommen till domböcker och protokoll papper, som till utseendet vore ungefär jemförligt med ifrågavarande papperssorter, men på icke få ställen begagnades tunt, gult papper, med stor sannolikhet tillverkad af slipad trämassa, hvilket material lemnade det sämsta papperet.

Rådstufvurätterna, som icke kunde erhålla det af staten med Lessebo bolag betingade papperet, använde visserligen i de större städerna papper, som syntes vara jemngodt med statens, men på många ställen vore det använda papperet uppenbarligen af underhållig beskaffenhet.

Det skulle måhända kunna ifrågasättas, att kontrollen öfver det i underdomstolarnes handlingar använda papper vore mindre nödvändig därför, att de viktigaste af dessa handlingar i s. k. renoverade exemplar insändes till hofrätterna och således förefunnas i två exemplar. Då emellertid till dessa handlingar nästan undantagslöst användes papper af billigaste slag, vore den betydelse, de eljest kunde ega i nu antydda hänseende, helt och hållet förfelad. Derjemte vore att märka, att det helt och hållet öfverlemnats åt de statsmyndigheter, som i kontraktet med Lessebo bolag afsåges, att bestämma, till hvilka handlingar och i hvilken omfattning, de skulle använda dessa papperssorter, och till hvilka ändamål de kunde använda i annan ordning anskaffadt papper.

Af hvad anförts syntes framgå, att för ernående af målet att så vidt möjligt kunna åt framtiden bevara våra viktigaste handlingar, erfordrades andra åtgärder än de, som i sådant hänseende hittills blifvit vidtagna. En rationel pappersundersökning och bestämda föreskrifter om hvilka papperssorter, våra offentliga myndigheter skulle använda — efter mönstret af den preussiska och danska lagstiftningen härutinnan — syntes vara de enda verksamma medlen till målets vinnande.

I nämnda länder hade ansetts nödigt att jemväl lemna bestämda föreskrifter angående bläck och stämpelfärger till användning i statens tjänst. Äfven hos oss torde sådana föreskrifter icke kunna anses öfverflödiga. Om en undersökning angående kontroll öfver skrifpapperet skulle finnas nödig, borde jemväl frågan om beskaffenheten af det för vissa viktigare statsändamål använda tryckpapper komma under pröfning.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställde justitieombudsmannen, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Eders Kongl. Maj:t, efter nödig utredning, behagade taga i nådigt öfvervägande, ej mindre hvilka föreskrifter ansåges vara af behovvet påkallade till vinnande af trygghet därför, att till allmänna handlingar af den vigt, att de borde för framtiden bevaras, städse användes papper af erforderlig styrka och hållbarhet, än äfven de öfriga frågor, som dermed kunde stå i sammanhang.

Riksdagen, som funnit justitieombudsmannens förevarande framställning vara förtjent af uppmärksamhet, har emellertid ansett det ej böra ifrågakomma att för andra än statens embets- och tjenstemän stadga föreskrifter af sådan art, som af justitieombudsmannen förordats. Under åberopande i öfrigt af de utaf justitieombudsmannen anförda skäl får Riksdagen alltså anhålla, det Eders Kongl. Maj:t efter nödig utredning behagade taga i nådigt öfvervägande, ej mindre hvilka föreskrifter må anses vara af behovvet påkallade till vinnande af trygghet därför, att af statens embets- och tjenstemän till allmänna handlingar af den vigt, att de böra för framtiden bevaras, städse användes papper af erforderlig styrka och hållbarhet än äfven de öfriga frågor, som dermed kunna stå i sammanhang.

Stockholm den 30 april 1897.

Med undersåtlig vörndnad.
